

SESOTHO PUO YA PELE YA TLATSETSO: PAMPIRI YA II
SESOTHO FIRST ADDITIONAL LANGUAGE: PAPER II

MARKING GUIDELINE

Nako: Dihora tse 2½

Matshwao a 100

These marking guidelines are prepared for use by examiners and sub-examiners, all of whom are required to attend a standardisation meeting to ensure that the guidelines are consistently interpreted and applied in the marking of candidates' scripts.

The IEB will not enter into any discussions or correspondence about any marking guidelines. It is acknowledged that there may be different views about some matters of emphasis or detail in the guidelines. It is also recognised that, without the benefit of attendance at a standardisation meeting, there may be different interpretations of the application of the marking guidelines.

TATAISO HO BATSHWAI

- Ka ha sepheo e le ho lekola kutlwisiso ya mohlalobuwa, mopeleto o fosahetseng le diphoso tsa puo karabong di se ke tsa nkelwa matshwao ntle le ha diphoso tseo di nyotobetsa moelelo/kutlwisiso. (Diphoso di nne di bontshwe.)
- Haeba dikarabo di sa nomorwa ka nepo, tshwaya ho latela Tataiso ya ho Tshwaya.
- Ha mohlalobuwa a sebedisitse mantswe a tswang puong e nngwe e seng ena eo a hlahlojwang ka yona, mantswe ao a se natswe, hape a se ke a nkelwa matshwao ha karabo e ntse e na le moelelo o utlwahalang. Leha ho le jwalo haeba lentswe le hlahang puong e nngwe le sebedisitswe temeng ebile le hlahella e le karabo e nepahetseng le fuwe matshwao.
- Dipotsong tse batlang maikutlo a mohlalobuwa, ka ho tshwana ha ho matshwao a tshwanetseng ho abuwa sebakeng sa E/TJHE, kapa KE A DUMELA/KE A HANANA. Ka ho tshwana, ha ho matshwao a lokelang ho abelwa NNETE/MAFOSI kapa NTLHA/MOHOPOLLO. Ho lekolwa tshehetso/lebaka leo mohlalobuwa a faneng ka lona ho tiisa karabo ya hae.
- Ha dikarabo di nomorilwe di fosahetse, tshwaya ho ya ka tataiso ya ho tshwaya.

TEMOSO HO BATSHWAI

1. KGETHO YA DIPOTSO LE DINTLHA TSE DING:

Ha motshwai a fumana hore mohlalobuwa a arabile dipotso tse ngata ho feta palo e behilweng, motshwai a etse tsena tse latelang:

- Motshwai a tshwaye tema ya pele e telele ho POTSO YA 5, mme a boele a tshwaye e kgutshwane ho POTSO YA 7.
- Potso ya Tema e telele: Ha bolelele ba tema bo le ka tlase ho palo ya mantswe a behilweng (a le kgutshwane), motshwai a se behe kotlo hobane mohlalobuwa o se a ntse a ikotlile. Ha tema e le telele haholo, motshwai a tshwaye ho ya ka moedi wa palo ya mantswe a behilweng. A se tswele pele ho tshwaya diratswana tse latelang. A sehe feela mola ho fihla moeding wa mantswe mme a boele a sehe o mong ho habahanya mantswe a tlotseng moedi.
- Potso ya Tema e kgutshwane: Ha mohlalobuwa a sa sebedisa matshwao a puo a supang qotso (di-a-bulwa le di-a-kwalwa) moo a lokelang ho qotsa, motshwai a se fane ka kotlo.

Tataiso bakeng sa ho tshwaya ditema tsa kgokahano:

ELA TLHOKO.

- Motshwai a se sebedise ✓ ha a tshwaya ditema tsa kgokahano kapa meqoqo.
- Sehella lentswe kapa polelo e fosahetseng mola, o be o bontsha mofuta wa phoso lentsweng le fosahetseng. Ho sebediswe matshwao a latelang:
 - / bakeng sa ho arola mantswe a ngotsweng a kopantswe empa a lokela ho arolwa;
 - —, + bakeng sa ho kopanya mantswe a arohantsweng empa a ngolwa a kopane;
 - **mn** bakeng sa mongolo (orthography) o fosahetseng;
 - **mp** bakeng sa mopeleto o fosahetseng;
 - **mt** bakeng sa tshebediso ya matshwao a puo a fosahetseng;
 - **p** bakeng sa puo e sa sebediswang ka nepo kapa ka tshwanelo/tlwaelo;
 - ^ bakeng sa lentswe kapa karolwana ya lentswe e siilweng dipakeng tsa mantswe;
 - // bakeng sa ho arola diratswana;
 - ← bakeng sa ha mohlalobuwa a qadile polelo hara mola;
 - ↑↓ bakeng sa ha mohlalobuwa a fetoletse dintlha tsa hae a qadile ka eo a lokelang ho qetella ka yona.

2. TSHEBEDISO YA RUBURIKI

Batshwai ba lokela ho sebedisa diruburiki tseo ho fanweng ka tsona tataisong ena ya ho tshwaya.

KAROLO YA A DINGOLWA

POTSO YA 1

- 1.1 Ke Mumsy le Dimpho
- 1.2 E ba susumetsa hore ba be le boitshwaro bo tswileng tseleng/bo hlephileng/bo sa lokang.
- Ka ho kena dikamanong le bashanyana ba sa le banyane.
 - Le ho nwa jwala ba sa le banyane/ho tsamaya dibeshe ba le tlase dilemong.
- 1.3 Ka bophelo bo potlakileng ho bolelwa ho tatela ho etsa dintho tse ka hodimo ho lemo tsa bona jwaloka ho nwa majwala, ho rata le ho kena dikamanong tsa thobalano le bashanyana.
- 1.4 Bo bile bobbe, hobane o ile a qetella a nwa jwala, a se a sa sebetse hantle sekolong le ho nyehlisa ho kena kereke, mme ka boitshwaro bona, o qetelletse a kene thobalanong le ho ima e leng ho batlileng ho nka bophelo ba hae.
- 1.5 Ha a nale methaka, Mamsy e ba ngwana ya bohlaswa ka ha a ane a enwa jwala a kena dikamanong le bashanyana momoho le ho robalana le bona, empa ha a le lapeng mmae o ne a ntse a dumela hore ke ngwana ya nang le boitshwaro bo botle ka ha a so ka a mmona hampe.
- 1.6 O ithutile hore ho kotsi ho hlokomela bana ba batho ba bang hobane ha ba ka tswa kotsi nakong eo ba nyenyelepileng bosiu, a ka behwa molato.
(Ho ananelwe dikarabo tse ding tse utlwahalang ho tswa ho bahlahlubuwa)
O ithutile hore a dule a le sedi / hore bana ha ba tshepahale.
- 1.7 O hlahisa bomme e le bona ba ba ka pelepele hobane ba tseba bana ba bona mme ba atisa ho bua le ho ba bona ha ba qala ho tswa tseleng.

POTSO YA 2

Ena ke mehlala feela. Ho shejwe dikarabo tsa bahlahlobuwa:

Lereo ke tsela eo mongodi a rehellang mophetwa ho ya ka dipuo, diketso tsa hae le seo baphetwa/mongodi a se bolelang ka yena.

- Mongodi o rehile Hadiyo lebitso leo ka bohlae bo boholo.
- Hadiyo o hlahella e le mosadi ya senang boitshwaro bo botle, ya tsamayang meketjana ya bana ya boithabiso empa a le moholo.
- O nwa jwala pela bana ba banyenyane.
- Ha a felle moo ka ha e le mosadi ya leleme hoba ke moo o nka ditaba tse etsahetseng temeneng kwana hara masiu o tlo tla di bolella batho ba neng ba sa tshwanela ho di utlwa le hanyane feela.
- Ha a sebedisi kelello ya hae ka nepo kaha o tsamaya a ipuela ditaba feela a sa kgathalle ditlamorao tsa puo tsa hae.
- Re bona tsena ha a fihla a tjodietsa mme Dineo kamoo yena le metswalle ya hae ba ikentseng mangeloi kateng empa bana ba bona ba tswile tseleng.
- Ke ha a tla tsebisa mme Dineo hore o bone bana ba bona besheng ya ho kgaola selemo ka hora ya leshome le metso e mmedi selemo se se se kgaoha mme ho qala se seng e leng Pherekong ya selemo se setjha.
- Ho maneha taba ena ka bohlaswa boo ho entse hore mme Dineo a itshole a be a utlwa a sitetswe bomme ba bang ka bana ba bona ba neng ba dumela hore ba tlasa bodisa bo botle ha hae.
- Mongodi o fela a mo sebedisitse ka tshwanelo ho latela lebitso la hae le ile borellong, ha diyo dihlolong.

RUBRIKI YA HO LEKANYETSA MOQOQO O MOKGUTSHWANE WA BUKA.

Makgetha a ho lekanyetsa	Phihlello e babatsehang	Phihlello e supang bokgoni	Phihlello e mahareng	Phihlello ya motheo feela	Phihlello e haellang
Matshwao a 10	10–8	7–6	5–4	3–2	1–0
DIKAHARE	- Dintlha di utullotswe hantle le ho ntshetswa pele ka tsela e hlakileng. - Diratswana tsohle di momahane. - Tema e hlahisitse dintlha tse fapaneng tse hlwahlwa tse tshhetswang ho tswa sengolweng. - E bontsha kutlwisiso e babatsehang ya tema.	- Dintlha di hlahisitswe ka puo e utlwahalang. - Diratswana tse ding di hlahisitswe ka tsela e momahaneng. - Dintlha di hlahisitswe ka tsela e utlwahalang. - Di bontsha kutlwisiso e kgotsofatsang ya tema.	- Kutlwisiso ke e mahareng ya sehlooho; ha se dintlha tsohle tse utullotsweng ka botlalo. - Diratswana di momahane mona le mane. - Dintlha tse ding di tsheditse, empa bopaki ha bo kgodise ka nako tsohle. - Di bontsha kutlwisiso mahareng ya mofuta wa tema.	- Kutlwisiso ke e haellang ya sehlooho; boholo ba dintlha ha di a utullwa ka botlalo. - Ke dintlha tse fokolang feela tse tshetsang sehlooho. - Di hlahisitse dintlha tse seng kae tse tsamaelanang le sehlooho. - Di bontsha kutlwisiso e fokolang ya mofuta ona wa tema.	- Di bontsha kutlwisiso e fokolang ya sehlooho. - Boiteko bo fokolang ba ho araba potso. - Dintlha ha se tse kgodisang. - Mohlalobuwa ha a utlwisisa hantle mofuta ona wa tema.
Matshwao a 5	5	4	3	2	1–0
SEBOPEHO LE TSHEBEDISO YA PUO	- Sebopeho se momahaneng. - Selelekela le qetelo di a babatseha. - Tshebediso ya puo ke e babatsehang. - Mosebetsi o hloka diphoso tsa puo le tsa mopeleto.	- Sebopeho ke se hlakileng. - Selelekela le qetelo di ntle. - Tshebediso ya puo ke e matla. - Boholo ba mosebetsi ha o na diphoso tsa tshebediso ya puo le mopeleto.	- Tema e hlahisitse bopaki bo itseng ba sebopeho. - Selelekela le qeto di a kgotsofatsa. - Tshebediso ya puo ke e loketseng mme e fetisa molaetsa ka tshwanelo. - Diphoso tsa tshebediso ya puo le mopeleto di mmalwa.	- Sebopeho se bonahala se radiwe ka tsela e fosahetseng. - Selelekela se a fokola. - Tshebediso ya puo ke ya motheo feela. - Diphoso tsa mopeleto di ngata.	- Kgaello ya ho rala sebopeho ka tshwanelo e sitisa phallo ya mehopolo. - Selelekela se fokola haholo. - Tshebediso ya puo ke e sa utlwahalang. - Diphoso tsa mopeleto di ngata haholo.

Senotlolo sa ho tshwaya

Makgetha a Tekanyetso	Matshwao	Senotlolo
Dikahare	10	Dik =
Sebopeho le tshebediso ya puo	5	STP =

POTSO YA 3

Ona ke mohlala feela, ho lebellwe dikarabo tsa bahlahlobuwa.

Dimpho: O tshwanela ho ipha nako o tlo ba le rona bakeng sa boithabiso le methaka.

Bonolo: Feela nna ke tla hloleha ho nwa veini hoba ntate a ka mpolaya ka nnete.

Dimpho: Empa Bonolo o ngwanana ya bohlale haholo hore o ka tshwarwa ha o nwele. Le teng ha o nwelle ho tahwa hakere na mannyeo.

Bonolo: Feela le mmimo ena ya lona ha ke e tsebe. Jwale ke tla e tantshetsa jwang ha e se hona ho itshehisa ka batho feela?

Dimpho: Nna ha ke bone phoso moo hoba o tla be o ithuta. Tseba he hore ha selemo se kgaoha rona le ba bang re tla be re le mane tameneng kaha ho tla be ho na le beshe e kgaolang selemo. O ka tla le rona.

Bonolo: O bolela hore ho feela ho bolokehile ho ya moo?

Dimpho: Ha ho ne ho sa bolokeha le rona re ne re sa tlo ya. Kgodiseha hore ho tla ba monate haholo. O tla bona le wena.

POTSO YA 3**RUBURIKI YA HO LEKANYETSA PUISANO YA DINGOLWA**

Makgetha a ho lekanyetsa	Phihlello e babatsehang	Phihlello e supang bokgoni	Phihlello e mahareng	Phihlello ya motheo feela	Phihlello e haellang
Matshwao a 6	6–5	4	3	2	1–0
DIKAHARE	- Di bontsha kutlwisiso e tebileng ya se botswang. - Di hlahisitse dintlha tse fapaneng tse hlwahlwa; di tshehetswa ho tswa paleng. - Kutlwisiso ke e babatsehang ya mofuta wa tema.	- Di bontsha kutlwisiso mme di hlalosa se botswang ka tshwanelo. - Di hlahisitse dintlha tse utlwahalang, empa ha se tsohle tse tiisitsweng kamoo ho lokelang. - O utlwisisa mofuta wa tema.	- Di bontsha kutlwisiso e mahareng ya se botswang. - Tse ding tsa dintlha di tsheheditse, empa bopaki ha bo kgodise ka nako tsohle. - Kutlwisiso ya motheo feela ya mofuta wa tema.	- Di bontsha kutlwisiso e sa kgotsofatseng ya se botswang. - Ho batla ho se dintlha tse hlahisitsweng ho tshehetsa sehlooho. - Kutlwisiso ya mofuta wa tema ke e haellang.	- Ha a bontshe kutlwisiso ya letho ya se botswang. Dintlha tse tshehetsang ha di hlahiswe ho tswa mofuteng wa sengolwa. - Mohlalobuwa ha a utlwisisa hantle mofuta wa tema.
Matshwao a 4	4	3	2	1	0
SEBOPEHO LE TSHEBEDISO YA PUO	- Sebopeho se radilwe ka tsela e babatsehang. - Tshebediso ya puo ke e babatsehang. - O batla o hloka diphoso tsa puo le tsa mopeleto.	- Sebopeho ke se hlakileng, mme dintlha di hlahisitse ka tsela e utlwahalang. - Tshebediso ya puo ke e matla. - Boholo ba mosebetsi ha o na diphoso tsa tshebediso ya puo le mopeleto.	- Sebopeho se hlahisitse bopaki bo seng bokae. - Tshebediso ya puo ke e loketseng mme e fetisa molaetsa ka tshwanelo. - Diphoso tsa tshebediso ya puo le mopeleto di mahareng.	- Sebopeho se bonahala se radilwe ka tsela e fosahetseng. - Tshebediso ya puo ke ya motheo feela. - Diphoso tsa mopeleto di ngata.	- Sebopeho ha se yo. - Ha a bontshe kutlwisiso ya letho ya se botswang. - Tshebediso ya puo ke e sa utlwahalang. - Diphoso tsa mopeleto di ngata haholo.

Senotlolo sa ho tshwaya

Makgetha a Tekanyetso	Matshwao	Senotlolo
Dikahare	6	Dik =
Sebopeho le tshebediso ya puo	4	STP =

POTSO YA 4

Ena ke mehlala feela, ho lebellwe dikarabo tsa bahlahlobuwa.

Mothinya o sa lebellwang ke ha re bona ditaba di fetoha di nka tsela esele ho eo re e lebelletseng.

- Ho latela kamoo Bonolo a neng a hlokoletse ka teng ho ne ho sa bonahale e le motho ya ka phonyohang mahlaba ao.
- Rashidi eo re neng re tshepa hore o tla mothusa ha e le moo dipilisi tseo a mofileng tsona di moqakile, o bonahala a moqhalla matsoho mme a bile a mo leleka e le se thatafatsang boemo ba hae le ho feta.
- Teng ha a tla wa phakeng, ha a tla bonwa ke Mmadisebo le letheba le neng le le ka morao seaparong sa hae, ho fellwa ke matla le ho akgeha ha hae ho ne ho hlile ho totobetse hore bophelo bo a mo fella.
- Ha a se a le sepetlele dingaka dibolela ka moo a neng a hahohile ka teng popelong ya hae, e ba mohlolo hore ke moo o qetella a hlotse bothata boo.
- Tsena tsohle di totobatsa mothinya o sa lebellwang wa ditaba kgahlanong le seo re neng re se lebeletse sa hore dipilisi tseo a di filweng ke Rashidi di tla hle di mmolaye.

POTSO YA 4**RUBURIKI YA HO LEKANYETSA MOQOQO WA DINGOLWA**

Makgetha a ho lekanyetsa	Phihlello e babatsehang	Phihlello e supang bokgoni	Phihlello e mahareng	Phihlello ya motheo feela	Phihlello e haellang
Matshwao a 13	13–11	10–8	7–5	4–2	1–0
DIKAHARE	- Dintlha di bontsha kutlwisiso e tebileng ya se botswang. - Di hlahisitse dintlha tse fapaneng tse hlwahlwa; di tshehetswa ho tswa paleng. - Kutlwisiso ke e babatsehang ya mofuta wa tema.	- Dintlha di bontsha kutlwisiso mme e hlalosa se botswang ka tshwanelo. - Di hlahisitse dintlha tse utlwahalang, empa ha se tsohle tse tiisitsweng kamoo ho lokelang. - O utlwisisa mofuta wa tema.	- Di bontsha kutlwisiso e mahareng ya se botswang. - Tse ding tsa dintlha di tsheheditse, empa bopaki ha bo kgodise ka nako tsohle. - Kutlwisiso ya motheo feela ya mofuta wa tema.	- Di bontsha kutlwisiso e sa kgotsofatseng ya se botswang. - Ho batla ho se dintlha tse hlahisitsweng ho tshehetsa sehlooho. - Kutlwisiso ya mofuta wa tema ke e haellang.	- Dintlha tse tshehetsang ha di hlahiswe ho tswa mofuteng wa sengolwa. - Mohlahlobuwa ha a utlwisisa hantle mofuta wa tema.
Matshwao a 7	7–6	5	4–3	2	1–0
SEBOPEHO LE TSHEBEDISO YA PUO	- Sebopeho se radilwe ka tsela e babatsehang. - Selelekela le qetelo di a babatseha. - Tshebediso ya puo ke e babatsehang. - O batla o hloka diphoso tsa puo le tsa mopeleto.	- Sebopeho ke se hlakileng, mme dintlha di hlahisitse ka tsela e utlwahalang. - Selelekela le qetelo di ntle. - Tshebediso ya puo ke e matla. - Boholo ba mosebetsi ha o na diphoso tsa tshebediso ya puo le mopeleto.	- Sebopeho se hlahisitse bopaki bo seng bokae. - Selelekela se a kgotsofatsa. - Tshebediso ya puo ke e loketseng mme e fetisa molaetsa ka tshwanelo. - Diphoso tsa tshebediso ya puo le mopeleto di mahareng.	- Sebopeho se bonahala se radilwe ka tsela e fosahetseng. - Selelekela se a fokola. - Tshebediso ya puo ke ya motheo feela. - Diphoso tsa mopeleto di ngata.	- Sebopeho ha se yo. - Ha a bontshe kutlwisiso ya letho ya se botswang. - Selelekela se fokola haholo. - Tshebediso ya puo ke e sa utlwahalang. - Diphoso tsa mopeleto di ngata haholo.

Senotlolo sa ho tshwaya

Makgetha a Tekanyetso	Matshwao	Senotlolo
Dikahare	13	Dik =
Sebopeho le tshebediso ya puo	7	STP =

KAROLO B

DITEMA TSA KGOKAHANO TSE TELELE

POTSO YA 5

Sebopeho sa lengolo la setswalle

- Dikahare tsa lengolo lena di tshwanela ho bua ka 'dintle tseo mokgatlo wa bona o di etsang motseng wa habo bona'.
- Aterese e nngwe; mme ke ya mongodi, mme o e ngola o qala hodimo bohareng ba leqephe ho tloha letsohong le letshehadi ho ya ho le letona.
- Aterese ya ya ngollwang (moamohedi) ha o e hlahise mofuteng ona wa lengolo. Aterese ena e hlahella feela enfelopong e kentseng lengolo.
- Aterese ya mongodi e ngolwa ka mokgwa wa boloko; **ha o ngole matshwao a puo.**
- Kamora aterese o tlola mola, o nto ngola mohla/letsatsi, kgwedi (ka Sesotho) le selemo.
- Kamora mohla o tlola mola, ebe o ngola tumedisoi; yona o e ngola ka letsohong le letshehadi, haufi feela le mola o mokgubedu moo leqephe le qalang. Hlokomela hore ha o ngole letshwao la puo kamora tumedisoi.
- Ebe o tlola mola, e be o qala ditaba tsa lengolo. Seratswana sa pele ke sa selelekela.
- Seratswaneng sa selelekela o lokela ho ba mokgutshwane, o omele ditaba kapa o totobatsa sepheo sa lengolo.
- Mmele wa lengolo o ahwa ka diratswana tse seng kae feela; di ka ba pedi kapa ho feta, mme mona ke moo o ngolang o nontsha taba ya hao – sepheo sa hao sa ho ngola lengolo lena se hlake le ho totobala.
- Qetelo ya lengolo la hao e ba kgutshwane ka tlwaelo, ke moo o phethelang ditaba. Yona e nka dibopeho tse ngatanyana, o itshetleha feela kamanong ya hao le ya ngollwang.
- Lengolong lena ha ho hlokehe hore o ngole sefane sa hao, mme ha o ngolla motswalle o ka nna wa qetella hamonatjana ka tsela eo le bitsanang ka yona.

KAPA

POTSO YA 6

Ho elwe tlhoko dintlha tse latelang:

- Mohlahlobua a hlakise lebaka la hore ke hobaneng a lokela ho nehelana ka puo le hore sepheo sa kopano eo a fanang ka puo ho yona ke sefe?
- A tsebe mofuta wa kopano eo a yang ho bua ho yona hore ke ofe, ebe ke dikapeso tsa baithuti thutong, moketjana wa ho keteka ho pasa dithutong, mokete o itseng wa sekolo, lenyalo, jj.
- A tsebe bamamedi ba hae hore e tla be e le bomang, na ke batjha, banyalani, bahwebi, batswadi, jj.
- A shebe hore o tla nehelana ka puo ka tsela efe, na ke ka tsela e bonolo, ka ho tshehisa, kapa puo ya semmuso, jj.
- E tla be e le nako efe eo a tlang ho bua ka yona, na ke hoseng, motshehare, mantsiboya, bosiu, jj.
- A hlophise puo ya hae ka tsela e latelang:
 - Pulo ya hae e be polelo kapa polediso ya bohlale, e matla e tla hohela le ho qhahamisa ditsebe tsa bamamedi. E ka nna ya ba motlae kapa qotso e tla hokahana le puo ya hae.
 - A hlophise le ho hlahlamisa dintlha tsa hae ka boqhetseke hore puo e phalle.
 - A sebedise dipolelo tse kgutshwane mme a nne a tswake ka mehlala le dipolediso tsa bonono tse sa tlwaelehang ho natefisa puo.
- Puo ya hae e be le phallo – ho be le qaleho e hlakileng, mmele wa dintlha tse momahaneng, le qetelo e mathemalodi.
- A bue dintlha tsa nnete, tse sa tswakwang ka leshano.

RUBURIKI YA HO LEKANYETSA DITEMA TSA KGOKAHANO TSE TELELE**POTSO YA 5 LE 6**

Makgetha a ho lekanyetsa	Phihlello e babatsehang	Phihlello e supang bokgoni	Phihlello e mahareng	Phihlello ya motheo feela	Phihlello e haellang
Matshwao a 18	18–14	13–11	10–8	7–5	4–0
DIKAHARE, MORALO LE SEBOPEHO. Nehelano le mehopolo Tlhophiso ya mehopolo Sepheo, baamohedi ba ditaba, makgetha a tema le maemo	- Dipolelo le diratswana di bopilwe ka tsela e babatsehang. - Nehelano e bontsha kutlwisiso e babatsehang ya sehlooho e supang bokgoni bo ikgethang. - Mehopolo e matla, e phephetsa monahano, mme ke e kgodisang. - E hlophisitswe hantle ka tsela e babatsehang, mme e momahane ka tshwanelo. - E radilwe ka bokgoni bo tsotetang.	- Dipolelo le diratswana di a hlahlamana, mme di fapafapantswe. - Nehelano e ntle e supang tsebo le bokgoni. - Mehopolo ke e ipapisitseng ka botlalo le sehlooho, mme ke e kgahlisang. - E hlophisitswe hantle ka tsela e supang bokgoni, mme e momahane ka tshwanelo. - E radilwe hantle ka tshwanelo.	- Dipolelo le diratswana di bopilwe ka tsela e mahareng. - Nehelano ke e kgotsofatsang. - Mehopolo e momahane ka tsela e kgotsofatsang le e kgodisang. - E hlophisitswe hantle ka tsela e mahareng, mme e momahane ka tshwanelo. - E radilwe ka tsela e mahareng feela.	- Dipolelo le diratswana di na le diphoso. - Tema e ntse e hlahisa moelelo o itseng. - Nehelano e momahane mona le mane. - Mehopolo ke e sa hlakang. Ho na le bopaki bo seng bokae ba tlhophiso le momahano ya mosebetsi. - Moralo ke o tswileng lekoteng.	- Dipolelo le diratswana tse hlahisitsweng ke tse fosahetseng. - Tema ha e na moelelo o lebeleletsweng. - Mehopolo ke e sa tsepamang e dubakaneng. - Ha e utlwahale, mme dintlha di a phetakakwa. - Ha o a hlophiswa ka tshwanelo le momahano ha e yo.

Matshwao a 12	12–10	9–8	7–6	5–4	3–0
TSHEBEDISO YA PUO, SETAELE LE LE TOKISO YA DIPHOSO - Sehalo, rejistara, setaele, maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo - Tshebediso ya puo, tlwaelo ya tshebediso ya puo, kgetho ya mantswe, matshwao a ho bala le mopeleto	- Tshebediso ya puo ke e babatsehang. - Sehalo, rejistara le setaele ke tse butswitseng, tse susumetsang le ho nepahala. - O batla o hloka diphoso tsa puo le tsa mopeleto.	- Tshebediso ya puo ke e matla. - Sehalo, rejistara le setaele ke tse bontshang bokgoni. - Boholo ba mosebetsi ha o na diphoso tsa tshebediso ya puo le mopeleto.	- Tshebediso ya puo ke e loketseng mme e fetisa molaetsa ka tshwanelo. - Sehalo, rejistara le setaele ke tse mahareng. - Diphoso tsa tshebediso ya puo le mopeleto di mahareng.	- Tshebediso ya puo ke ya motheo feela. - Sehalo, rejistara le setaele ha di a lokela mosebetsi. - Diphoso tsa mopeleto di ngata.	- Tshebediso ya puo ke e sa utlwahaleng. - Sehalo, rejistara le setaele ke tse fosahetseng tse hlahisitseng tema e fokolang haholo. - Diphoso tsa mopeleto di ngata haholo.

Senotlolo sa ho tshwaya

Makgetha a Tekanyetso	Matshwao	Senotlolo
Dikahare, Moralo le Sebopeho	18	DMS =
Puo, Setaele le Tokiso ya diphoso	12	PST =

DITEMA TSA KGOKAHANO TSE KGUTSHWANYANE

POTSO YA 7

Matshwao a ikgethang a dikarete

Ka ha karete ha e na sebaka se sekaalo sa ho ngolla;

- O lokela ho totobatsa letsatsi, nako le sebaka;
- Ho hlakiswe ditaba tse loketseng ka bokgutshwane;
- O ka sebedisa puo e batlang e arohile dikoto; dipolelwana le dipolelo tse sa fellang hantle empa molaetsa o utlwahala;
- Sehalo se laolwe ke mofuta wa karete (ya memo, ya matshediso, ya kamohelo ya memo, ya ho se amohele memo);
- Mongolo o sebediswe ka tsela e kgabisang karete; jwaloka ho sebedisa mongolo o tshekaletseng; dipolelo tse kgutshwanyane le tse telele; motswako wa mongolo o moholo le o monyenyanane; sebaka moo mongolo o behwang teng, jj;
- Jwaloka ditemeng tse ding tse kgabiswang, le karete ya memo ho sebediswe mekgabo ya botaki le bonono.

KAPA

POTSO YA 8

Matshwao a ikgethang a pampitshana ya tlhahisoleseding

- Mohlahlobuwa a ngole pampitshana ya **tlhahisoleseding** ya ditshebeletso tseo ba fanang ka tsona jwalo ka dintho tse ntjha tseo ba di etsang ka tshebediso ya dipampiri le dipolasitiki tsa kgale.
- Pampitshana ya tlhahisoleseding e hlophiswe ka dihlooho le dihloohwana.
- Diratswana di be kgutshwane hore moelelo o tle o hlake.
- Dipolelo di kgutshwane, mme di toba taba.
- Pampitshana ya tlhahisoleseding e atisa ho ba le ditshwantsho.
- Ho ka sebediswa puo ya sethekgeniki ha ho hlokeha.
- Sehalo: tlhahisoleseding ke e fanang ka dintlha, mme sehalo se sebediswang ke se susumetsang kapa se hohelang.

RUBURIKI YA HO LEKANYETSA DITEMA TSA KGOKAHANO TSE KGUTSHWANE**POTSO YA 7 LE 8**

Makgetha a ho lekanyetsa	Phihlello e babatsehang	Phihlello e supang bokgoni	Phihlello e mahareng	Phihlello ya motheo feela	Phihlello e haellang
Matshwao a 6	6–5	4	3	2	1–0
DIKAHARE, MORALO LE SEBOPEHO. Nehelano le mehopolo Tlhophiso ya mehopolo Sepheo, baamohedi ba ditaba, makgetha a tema le maemo	- Dipolelo le diratswana di bopilwe ka tsela e babatsehang. - Nehelano ya tema e bontsha kutlwisiso e babatsehang ya sehlooho e supang bokgoni bo ikgethang. - Mehopolo e matla, e phephetsa monahano, mme ke e kgodisang. - E hlophisitswe hantle ka tsela e babatsehang, mme e momahane ka tshwanelo. - E radilwe ka bokgoni bo tsotetang.	- Dipolelo le diratswana di a hlalamana, mme di fapafapantswe. - Nehelano e ntle e supang tsebo le bokgoni. - Mehopolo ke e ipapisitseng ka botlalo le sehlooho, mme e kgahlisang. - E hlophisitswe hantle ka tsela e supang bokgoni, mme e momahane ka tshwanelo. - E radilwe hantle ka tshwanelo.	- Dipolelo le diratswana di bopilwe ka tsela e mahareng. - Nehelano ke e kgotsofatsang ditlhoheho. - Mehopolo e momahane ka tsela e kgotsofatsang le e kgodisang. - E hlophisitswe hantle ka tsela e mahareng, mme e momahane ka tshwanelo. - E radilwe ka tsela ya motheo feela.	- Dipolelo le diratswana di na le diphoso. - Nehelano e momahane mona le mane. - Mehopolo ke e seng ya boiqapelo, mme e sa hlakang. - Ho na le bopaki bo seng bokae ba tlhophiso le momahano ya mosebetsi. - Moralo o tswile lekoteng ho hang.	- Dipolelo le diratswana tse hlakisitsweng ke tse fosahetseng. - Tema ha e na moelelo o lebeleletsweng. - Mehopolo ke e sa tsepamang e dubakaneng. - Ha e utlwahale, mme dintlha di a phetakakwa. - Ha e a hlophiswa ka tshwanelo le momahano ha e yo.

Matshwao a 4	4	3	2	1	0
PUO, SETAELE LE TOKISO YA DIPHOSO • Sehalo, rejistara, setaele, maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo • Tshebediso ya puo, tlwaelo ya tshebediso ya puo, kgetho ya mantswe, matshwao a ho bala le mopeleto	• Tshebediso ya puo ke e babatsehang. • Sehalo, rejistara le setaele ke tse butswitseng, tse susumetsang le ho nepahala. • O hloka diphoso tsa puo le tsa mopeleto.	• Tshebediso ya puo ke e matla. • Sehalo, rejistara le setaele ke tse bontshang bokgoni. • Boholo ba mosebetsi ha o na diphoso tsa tshebediso ya puo le mopeleto.	• Tshebediso ya puo ke e loketseng mme e fetisa molaetsa ka tshwanelo. • Sehalo, rejistara le setaele ke tse mahareng. • Diphoso tsa tshebediso ya puo le mopeleto di mahareng.	• Tshebediso ya puo ke ya motheo feela. • Sehalo, rejistara le setaele ha se tse loketseng mosebetsi. • Diphoso tsa mopeleto di ngata.	• Tshebediso ya puo ke e sa utlwahaleng. • Sehalo, rejistara le setaele ke tse fosahetseng tse hlahisitseng tema e fokolang haholo. • Diphoso tsa mopeleto di ngata haholo.

Makgetha a Tekanyetso	Matshwao	Senotlolo
Dikahare, Moralo le Sebopeho	6	DMS =
Puo, Setaele le Tokiso ya diphoso	4	PST =

MATSHWAO OHLE: 100